

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - HELSINKI 10
Puhelin (vaihte) 64 25 11 Postisiirto 120811
Liikepankit Osuuskassat Säästöpankit tili 5041

Yleiskirje n:o 24/66

21.12.1966

Työntekijäin eläkelakien mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille

Asia: valtion eläkelain yhteydessä säädetty TEL:n muutokset

Samalla kun valtion eläkelaki annettiin, muutettiin eräitä TEL:n soveltamispiiriä ja lain 8 §:ssä tarkoitettua yhteensovitusta koskevia säännöksiä. Asiasta on säädetty 20.5.1966 annetussa laissa TEL:n muuttamisesta (299/66). Näitä säännöksiä, jotka tulevat voimaan ensi vuoden alusta, selostetaan seuraavassa.

A. TEL:n soveltamispiiriä koskevat muutokset

1. TEL 1 §:n 1 momentin 3 kohta

Aikaisemmassa muodossaan TEL ei koskenut työsuhdetta, jonka perusteella työntekijällä oli oikeus muussa laissa säädettyyn tai muussa laissa kokonaan tai suurimmaksi osaksi julkisista varoista kustannettavaksi säädettyyn eläketurvaan. Säännöksen johdosta on lain ulkopuolelle jäänyt valtionapua saavan yhteisön palveluksessa oleva sellainen työntekijä, jonka eläkettä varten yhteisöllä on oikeus lain perusteella saada valtionapua enemmän kuin puolet eläkkeen kustannuksista. TEL 1 §:n 1 momentin 3 kohdan uuden säännöksen mukaan laki ei koske työsuhdetta, jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai asetuksen nojalla. Tämän mukaisesti ei enää sillä seikalla, saako työnantaja työntekijän eläkkeeseen valtionapua, ole merkitystä TEL:n soveltamispiiriä määriteltäessä. Valtionapua saavien yhteisöjen palveluksessa olevat työntekijät tulevat siten ensi vuoden alusta kaikki työeläkejärjestelmän piiriin. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin ne työntekijät, joilla on oikeus muussa laissa tai asetuksessa säädettyyn eläkkeeseen.

Lainmuutosta koskevan voimaantulosäännöksen mukaan työnantaja on velvollinen järjestämään eläketurvan palveluksessaan olevalle henkilölle, joka ennestään ei ole TEL:n alainen, jos työsuhde on voimassa 1.1.1967 tai on alkanut sen jälkeen. Uutta lakia ei siten sovelleta työsuhteisiin, jotka ovat päättyneet ennen sen ensi vuoden alussa tapahtuvaa voimaantuloa. Työsuhteen päättymisajankohta on tällöin määriteltävä TEL 2 §:n 2 momentista ilmenevän säännön mukaan. Yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti on katsottava, että uutta lakia ei ole myöskään sovellettava työntekijään, joka on ennen ensi vuoden alkua täyttänyt TEL:n mukaisen yleisen eläkeiän, 65 vuotta.

Voimaantulosäännöksessä ei edellytetä, että TEL:n mukainen 4 kuukauden odotusaika luettaisiin vasta lain voimaantulosta lähtien. Näin ollen työsuhde tulee lain piiriin, kunhan se alkamisestaan lähtien on kestänyt 4 kuukautta ja ollut voimassa 1.1.1967. TEL-eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusaikaa ei kuitenkaan oteta huomioon taannehtivasti vaan voimaantulosäännöksen nimenomaisen määräyksen mukaan vasta 1.1.1967 lukien.

Jos työntekijä 1.1.1967 on työsuhteessa, jonka perusteella hänellä on oikeus muussa laissa kokonaan tai suurimmaksi osaksi julkisista varoista kustannettavaksi säädettyyn eläkkeeseen, on hänellä oikeus valita, jääkö hän vanhan eläkejärjestelmän alaiseksi vielä mainitun päivän jälkeenkin vai tuleeko hän TEL:n piiriin. Siinä tapauksessa, että työntekijä haluaa vastaisuudessakin pysyä entisen järjestelmän alaisena, on hänen tehtävä asiasta kirjallinen ilmoitus työnantajalle. Tämä ilmoitus on lain voimaantulosäännöksen mukaan tehtävä vuoden kuluessa siitä, kun laki tulee voimaan. Sanottua aikaa on kuitenkin pitennetty vuoden 1968 loppuun eläkeoikeuden valintaa koskevan ilmoituksen tekemisestä eräissä tapauksissa annetulla lailla. Mainittu laki on hyväksytty lopullisesti eduskunnassa 12.12.1966, mutta sitä ei ole vielä Tasavallan Presidentti vahvistanut. Pitennys johtuu siitä, että kansaneläkkeen tukiosasäännöstöä on samalla kertaa annetulla lailla muutettu väliaikaisesti ensi vuoden ajaksi. Näin ollen on myös valinnan tekemiselle varattua aikaa vastaavasti jatkettu.

Edellä mainittu valintaoikeus koskee vain sellaista työsuhdetta, joka on voimassa 1.1.1967. Valintaa koskeva ilmoitus merkitsee sitä, että työntekijä pysyy jatkuvasti entisen eläkejärjestelmän alaisena kysymyksessä olevan työsuhteen osalta. Jos hän lopettaa tämän työsuhteen ja tulee myöhemmin saman työnantajan palvelukseen uuteen työsuhteeseen, on uusi työsuhde ilman muuta TEL:n alainen.

Työnantajalla on velvollisuus heti lainmuutoksen voimaantultua järjestää työntekijöilleen TEL-eläketurva. Eläkejärjestelyyn on sisällytettävä myös sellaiset työntekijät, joilla lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan on oikeus valita vanhan eläkejärjestelmän mukainen eläketurva. Se, että työntekijä saattaa myöhemmin ilmoittaa jäävänsä entiseen eläkejärjestelmään, ei siten ennen ilmoituksen tekemistä vaikuta työnantajan velvollisuuteen järjestää TEL:n mukainen eläketurva.

Käytännössä asia tultaneen hoitamaan siten, että valtionapua saavien yhteisöjen kaikille työntekijöille järjestetään TEL:n mukainen eläketurva ja yhteisöjen eläkesääntöihin lisätään määräys, jonka mukaan eläkesäännön edellyttämästä eläkkeestä vähennetään TEL-eläke. Lisäksi yhteisöt uudistanevat eläkesääntönsä sellaisiksi, että ne vastaavat valtion eläkelain säännöksiä. Tässäkin tapauksessa työntekijöille järjestetään TEL-eläketurva ja sen antama eläke vähennetään eläkesäännön mukaisesta eläkkeestä.

Valtiovarainministeriössä valmistellaan kiertokirjettä, joka koskee valtionapua saavien yhteisöjen eläkejärjestelyjä. Kirje pyritään toimittamaan tiedoksi myös eläkelaitoksille.

Lainmuutoksella on TEL 1 §:ään lisätty uusi 5 momentti, jonka mukaan se, mitä laissa on säädetty työntekijästä ja työsuhteesta, koskee myös viranhaltijaa ja virkasuhdetta. Säännös on luonteeltaan selventävä. Se on otettu lakiin, koska niillä valtionapua saavilla yhteisöillä, jotka ensi vuoden alusta tulevat TEL:n piiriin, saattaa olla palveluksessaan henkilöitä, joiden asema on järjestetty virkasuhteen tapaan. Koska säännöksellä ei ole taannehtivaa vaikutusta, ei se tuo lain piiriin virkasuhteita, jotka ovat päättyneet ennen 1. 1. 1967.

2. Yksityisoppikoulujen palveluksessa olevat

Valtion eläkelain säätämisen yhteydessä on muutettu yksityisoppikoulujen valtionavusta annettua lakia niin, että sanottujen koulujen palveluksessa olevat henkilöt tulevat ensi vuoden alusta valtion eläkelain piiriin. Näin ollen päättyy yksityisoppikoulujen velvollisuus järjestää TEL:n mukainen eläketurva työntekijöilleen tämän vuoden lopussa. Työntekijälle ennen sanottua ajankohtaa muodostunut oikeus TEL:n mukaiseen eläkkeeseen toteutetaan vapaakirjalla. Sitä varten on ne työsuhteet, jotka ovat voimassa vielä tämän vuoden lopussa, ilmoitettava päätty-

neiksi 31.12.1966. Työsuhteen päättymisen syytä koskevaan työsuhdekortin kohtaan merkitään tällöin tunnus 9.

3. Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa olevat

Ensi vuoden alussa voimaantulevan uuden evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaisesti siirtyvät seurakuntien ja muiden lain 1 §:n 1 momentissa mainittujen yhteisöjen palveluksessa olevat työntekijät 1.1.1967 alkaen sanotun lain piiriin. Eräille näistä työntekijöistä on järjestetty aikaisempien säännösten perusteella TEL:n mukainen eläketurva. Heidän työsuhteensa ilmoitetaan samalla tavalla päättyneiksi kuin edellä 2 luvussa mainitut työsuhteet.

B. Eläkkeiden yhteensovitusta koskevat muutokset

Lähinnä valtion eläkejärjestelmän uudistamisen johdosta on TEL 8 §:ään sisältyvät eläkkeiden yhteensovitusta koskevat säännökset muutettu. Muutoksilla on pyritty siihen, että työ- ja virkasuhteelle rakentuvat eläkejärjestelmät tulisivat yhteensovitustapauksissa eläkkeen kustantamiseen nähden samaan asemaan. Teknillisesti tämä toteutetaan uudessa lainsäädännöksessä omaksutun suhteellisen vähennysperiaatteen avulla. Laissa on määritelty ne eläkkeet, joita suhteellinen vähennys koskee. Näitä eläkkeitä kutsutaan laissa peruseläkkeiksi.

Peruseläkkeet on lueteltu TEL 8 §:n 4 momentissa. Niille on tunnusomaista, että ne perustuvat työ- tai virkasuhteeseen ja että niistä on säädetty laissa taikka lain tai asetuksen nojalla annetussa julkisessa eläkesäädännössä. Peruseläkkeenä pidetään eläkkeistä vain sitä osaa, joka periaatteessa vastaa TEL:n mukaista vähimmäiseläketurvaa. Siltä osin kuin eläke ei ole peruseläkettä, sovelletaan siihen kutakin eläkettä koskevia omia yhteensovitusäännöksiä. Peruseläkkeiden piiriin kuuluvat eläkkeet ovat vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeitä. Perhe-eläkkeet jäävät siten niiden ulkopuolelle. Työntekijäin eläkelakien mukaisten perhe-eläkkeiden yhteensovituksesta onkin omat säännöksensä TEL 8 §:n 6 momentissa. Sosiaaliministeriöllä on oikeus antaa tarvittaessa ohjeita siitä, mitä on pidettävä peruseläkkeenä. Tällaisia ohjeita ei ole toistaiseksi annettu.

Itse yhteensovitusmenettelyä koskevat säännökset sisältyvät TEL 8 §:än 1 momenttiin. Suhteellista vähentämistä lukuunottamatta menettely on samanlai-

nen kuin aikaisemminkin. Sanotussa momentissa luetellaan ne eläkkeet ja korvaukset, jotka otetaan yhteensovituksessa huomioon ennen peruseläkkeitä. Nämä eläkkeet ja korvaukset ovat peruseläkkeisiin nähden ensisijaisia. Tästä johtuen ei TEL 8 §:n mukainen yhteensovitus laisinkaan vaikuta vähentävästi näihin eläkkeisiin ja korvauksiin. Vasta sitten kun ne on otettu huomioon, voidaan ratkaista, tuleeko peruseläkkeitä suoritettavaksi vai ei. Peruseläkkeiden keskinäisestä suuruudesta taas riippuu, kuinka paljon kutakin tällaista eläkettä on vähennettävä.

Peruseläkkeisiin nähden ensisijaiset eläkkeet ja korvaukset ovat uudessa TEL 8 §:n 1 momentissa samat kuin vanhassa säännöksessä, paitsi että mukaan on nyt otettu myös merimieseläkelain mukainen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke. Säännöksen mukaan on ensisijaisena eläkkeenä pidettävä myös sellaisia työ- tai virkasuhteeseen perustuvia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä, jotka ovat peruseläkkeeseen rinnastettavia. Tällaisia eläkkeitä ovat mm. valtion, kuntien ja kirkon aikaisempien eläkejärjestelmien mukaiset eläkkeet.

TEL 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvana elinkorkona on pidettävä sellaista elinkorkoa, joka maksetaan jonkin muun kuin tapaturmavakuutuslain nojalla samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturman korvaamisesta on säädetty. Tällaisia tapaturmavakuutuslakiin viittavia säännöksiä on mm. palolain 45 §:n 1 momentissa ja ihmishenkeä pelastettaessa sattuvan tapaturman korvaamisesta annetussa laissa. TEL 8 §:n 1 momentin mukaan korvausta ei sen sijaan ole tapaturmavakuutuslain 57 §:ssä tarkoitettuun vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuva korvaus. Näitä vakuutuksia ovat työnantajan tapaturmavakuutus ja työntekijän vapaa-ajan tapaturmavakuutus.

TEL:n mukaisen vähimmäiseläkkeen yhteensovitusta varten lasketaan yhteen TEL 8 §:n 1 momentin mukaan huomioon otettavat ensisijaiset eläkkeet ja korvaukset, TEL:n mukainen vähimmäiseläke ja muut peruseläkkeet. Jos nämä suoritukset ylittävät yhteensovitusrajan, tulee yhteensovitus toimitettavaksi. Tällöin ei yhteensovitusrajan ylittävää osaa enää, kuten ennen, vähennetä kokonaisuudessaan TEL:n mukaisesta eläkkeestä. Suhteellisen vähennysperiaatteen mukaisesti otetaan ylitteestä määrä, joka muodostaa siitä yhtä suuren osan kuin TEL:n mukainen vähimmäiseläke on kaikkien peruseläkkeiden yhteismäärästä. Näin saatu määrä vähennetään TEL:n mukaisesta vähimmäiseläkkeestä. Tämä merkitsee sitä, että sanotun eläkkeen myöntävä työeläkelaitos vähentää vain oman osansa ylitteestä. Samalla tavalla menettelevät valtiokonttori ja kunnallinen eläkelaitos oman eläk-

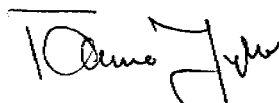
keensä suhteen. Jos hakijalla on oikeus sekä TEL:n että LEL:n mukaiseen eläkkeeseen, suorittaa nämä eläkkeet myöntävä työeläkelaitos vähennyksen kummankin eläkkeen osalta.

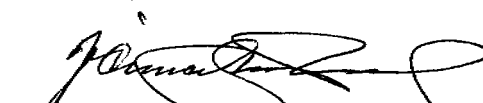
Jotta työeläkelaitos voisi tehdä yhteensovituksesta aiheutuvan työeläkkeiden osalle tulevan vähennyksen, on sen tiedettävä, minkä määräisiä hakijalle kysymyksessä olevan eläketapahtuman johdosta myönnettävät muut peruseläkkeet ovat yhteensovittamattomina. Niin ikään tarvitaan tieto siitä, mikä on korkein eläkkeen perusteena oleva palkka muihin peruseläkkeisiin oikeuttavissa työ- tai virkasuh-teissa. Nämä tiedot se saa kunnallisesta eläkelaitoksesta tai valtiokonttorista sen mukaan, kummalle kuuluvasta eläkkeestä on kysymys. Tietoa pyytäessään pitäisi työeläkelaitoksen ilmoittaa vastaavat tiedot työeläkkeiden osalta. Myöhemmässä vaiheessa on tarkoituksena kehittää menettely, jonka mukaisesti eläkelaitokset saavat nämä tiedot automaattisesti.

Yhteensovitusrajaa ja yhteensovitusperusteen laskemista koskevat sää-nökset on säilytetty uudessa laissa ennallaan. Myös TEL 8 a §:n säännökset yh-teensovituksen toimittamisesta uudelleen ovat asiallisesti samansisältöiset kuin aikaisemmin.

Uusia yhteensovitusta koskevia säännöksiä sovelletaan, jos se ajankoh-ta, jota silmälläpitäen yhteensovitus on toimitettava, sattuu ensi vuoden puolelle. Koska sanottu ajankohta on sama kuin eläkkeen alkamishetki, sovelletaan uusia säännöksiä niin ollen eläkkeisiin, jotka alkavat 1.1.1967 tai sen jälkeen. Yhteen-sovitusta uudelleen toimitettaessa noudatetaan niitä säännöksiä, jotka ovat voimas-sa sinä ajankohtana, josta alkaen uuden yhteensovituksen aiheuttava eläke tai kor-vaus myönnetään tai jona samaan seuraukseen johtavan eläkkeen määrä muuttuu.

ELÄKETURVAKESKUS

Tauno Jylhä

Heimer Sundberg